

3.Hafta: Etnik Çatışma (Notlar)

Avrupa Komisyonu'nca istenen bilim adamlarının çalışması;

Çocukların ve gençlerin, MP3 çalarlardan ve yüksek sesli cep telefonlarından gelen giderek yükselen ses düzeylerinden korunması gerekli).

Eğer MP3 çaları haftada 5 saatten daha fazla süre boyunca çok yüksek bir sesle dinlerlerse, Avrupa çapında milyonlarca genç beş yıl sonra kalıcı duyma kaybı yaşayabilir.

Yansı

Neden etnik çatışma konusunu araştırıyoruz?

Küresel ekonomik, toplumsal ve siyasi gelişmenin mantığı, günümüzde birbirine ters iki yönde ilerliyor.

İlk yönelim, daha derinleşmiş bir şekilde, artan sayıda araştırmacının küreselleşme dediği şeye yönelik.

Bundan kastım, çeşitli ulus ötesi oyuncularını içeren, artan oranda karmaşık bir ilişkiler ağı.

Sadece ulus devletler değil ama aynı zamanda artan sayıda çok uluslu şirketler, çevre tahribatının, para birimleri ve nüfus hareketleri gibi sorunlarla uğraşan hükümetler arası kuruluşların, hükümet dışı örgütlerin (STK'ların) yaygınlaşması.

Paranın, malların, fikirlerin, vs. akışı...

İkinci ana yönelim, değişik dini, etnik, toplumsal ve ulusal grupların küresel kültürün ve dünya ekonomisinin birörnekletmelerine karşı kendilerine özgü farklı kimliklerini öne sürme isteklerini içeren parçalanma sürecidir.

Bu parçalanma süreçlerinin, özellikle çoğulcu bir küresel topluluktaki gelişmeler ile bağlantılandırılırlarsa, olumsuz olmaları gerekmez.

Dünya müziklerini dinleyebiliriz.

Giderek artan çeşitlilikte etnik yemekler yiyebiliriz.

Geçmişe göre daha fazla yabancı film izleyebiliriz.

Başka kültürler (gelenekler, danslar ve yemek alışkanlıkları) hakkında daha fazla şey öğrenebiliriz.

Fakat etnik/dini/ulusal kimliklerin başka türlü dışa vurulma şekilleri daha tehlikeli olabilir.

Örneğin ulus-devletlerdeki siyasi kutuplaşma (siyasal partilerin etnik veya dini hatlarda oluşması).

Bu tür çatışmaların çoğu, içinde arabuluculuk yöntemleri, vs... olan müzakereci çözümler, meşru siyasi kurumlar bünyesinde gerçekleşir.

Fakat etnik düşmanlıklar kimi zaman silahlı çatışmalara, çok sayıda sivilin ölümüne ve nüfusun büyük bölümlerinin yer değiştirmesine yol açar.

Bu, genellikle:

- Zayıf veya gayrimeşru siyasal rejimlerde çok derinden gelen bazı çatışmaları olan,
- İlgili grupların, otoriter ve baskıcı tepkilerle karşılaştıklarında, ortak kimlikleri vurgulamak için silahlı stratejileri veya terörizmi benimsediği ulus devletlerde olur.

Eğer bu şartlar kötü ekonomik ve toplumsal koşullarla da örtüşürse, baskıcı siyaset ve şiddet içeren çatışma ihtimali çok yüksek olur.

2. Dünya Savaşı'nın bitişinden beri, etno-kültürel çatışmalar dünyadaki siyasal şiddetin en yaygın hâli olmuştur.

Harita (Çatışmalar)

Özellikle Soğuk savaşın bitişinden beri

Soğuk Savaş boyunca (açıkla)...

Soğuk Savaş boyunca, dünyanın dört bir yanındaki birçok ülkenin iç toplumsal ve siyasal düzeni büyük oranda iki süper güçten birisinin (Sovyetler Birliği ve ABD) doğrudan veya dolaylı denetimi altındaydı.

Örneğin Latin Amerika, Afrika, Orta Doğu'nun çoğu, Güney ve Güney Doğu Asya ile Doğu Avrupa'da.

Dünyanın çoğunda komünist ideolojinin ve sosyalist ülkelerin çöküşü, Doğu Avrupa, Afrika ve Orta Doğu'da bazı ülkelerde siyasal istikrarsızlığa neden oldu.

Genelde:

1989 ile 1998 yılları arasında 61 adet silahlı çatışma yaşandı.

Bunların üçü hariç hepsi **iç savaştı**.

Afrika'nın Sahel bölgesinde ve Somali Yarımadası'nda¹, çevresel tahribattan kaynaklanan, kaynaklar uğruna yapılan şiddetli çatışmalar;

Çarpıcı örnekleri El Salvador, Angola, Kamboçya, Afganistan ve Mozambik'te bulunan, Soğuk Savaştan arta kalan, bazen sınıf çizgileri ile ayrılan ideolojik çatışmalar;

Bosna-Hersek ve Sudan'da çatışma yaratan konular gibi **dini husumetler**.

Fakat bu örneklerin çoğunun içinde çoklukla küreselleşme tarafından beslenen ulus altı etnik mücadelelerin yeniden canlanması vardır.

---

¹ Burada kullanılan "Horn of Africa" (Afrika'nın Boynuzu) tamlaması, Kuzeydoğu Afrika'daki Somali Yarımadası'nı anlatmaktadır (Çevirenin Notu).

Bu süreçte, bazı gruplar (genellikle azınlık grupları) bunu, yaşadıkları ülkelerde daha geniş siyasal ve ekonomik haklar (daha geniş siyasal haklar, azınlıklara yönelik daha cömert toplumsal politikalar, sağlık sigortası, vb.) istemek, siyasi özerkliklerini genişletme taleplerinde bulunmak ve bazı durumlarda bağımsız devletler hâline gelmek gibi çeşitli isteklerde bulunmak için siyasi bir fırsat olarak görür.

Aynı olaylar, Soğuk Savaşın çift kutuplu güç yapısının dağılması ile bağlantılı olarak, **bazı çoğunluklara da azınlık gruplarından kurtulabileceklerini** ve etnik olarak türdeş kümeler oluşturabileceklerini **düşündürmektedir.**

Bazen azınlıklar, yerinden etme veya soykırım ile (örneğin Bosna ve Ruanda) fiziksel anlamda neredeyse tamamen ortadan kaldırılmaktadır.

Diğer azınlıklar, çoğunluğun dilini, dinini ve geleneklerini benimsemeye zorlanarak cebren asimile edilmektedir (Bulgaristan, Romanya).

Diğer bazı örneklerde azınlıklar, fiziksel ayrıma, ekonomik ayrımcılığa ve siyasal hakların yadsınmasına maruz bırakılarak o ülkede ikâmet eden bir yabancı gibi sayılmaktadır (Örneğin eski Sovyetler Birliği'nin Baltık ülkelerinde).

Bazı durumlarda etnik bilincin artması, ülkelerin sınırlarında istikrarsızlık yaratmıştır (Macaristan ve komşularında).

Dünyanın her yerinde devletlerin çöküşü süreci hızla ortaya çıkmıştır.

Liberya, Sudan, Haiti, Somali, Bosna-Hersek, Gürcistan, Zaire, Angola, Ermenistan, Cezayir, Afganistan ve Tacikistan buna sadece birkaç örnektir.

Hindistan, Pakistan, Mısır ve Myanmar gibi uzun süre önce kurulmuş olan ülkeler daha istikrarsız benzerlerini yıkan aynı güçlerce tehdit edilmektedir.

Westfalya Sistemi'ne² ciddi biçimde meydan okunmaktadır.

---

² Günümüzdeki uluslar arası siyasal sistemi kurduğu kabul edilen, 1648 tarihli uluslar arası anlaşma (Çevirenin Notu).

El Salvador, Kamboçya ve Mozambik gibi birkaç dikkate değer istisna dışında, devletlerin dağılmasını durdurma veya başarısızlığa uğrayanların yerine yenilerini inşa etme çabaları sınırlı başarı veya başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Çoğu örnekte devlet başarısız olduğunda, şiddet uygulama ve kaynakları dağıtma yetkisi diktatörler, klan ve kabile şefleri ve etnik çetelerden oluşan gayri-resmi ağlar tarafından sahiplenilmiştir.

Büyük çapta devlet başarısızlığı:

Uyuşturucu kaçakçıları ve teröristlere güvenli bölgeler sağlayacak;

Barışı baltalayacak,

Küresel ekonominin daha fazla genişleyip derinleşmesini önleyecektir.

Bu süreçleri anlamak, barış ve güvenlikle ilgilenen kişiler için çok önemlidir.

Yansı:

Etnik grupların (bazen ulus altı gruplar olarak anılırlar) sayısı nedir?

Bahsedeceğim sayılar, bir devleti veya ulus altı etnik grubu nasıl tanımladığınıza göre değişir.

Dikkate alınmak için bir etno-kültürel grup ne kadar büyük olmalıdır?

Örneğin, bazı yazarlar sadece 100.000'den büyük grupları hesaba katarken, Diğerleri daha küçük grupları da dikkate alır.

Dolayısıyla rakamlar, bazen yazardan yazara değişir.

Yine rakamlar, sözüm ona devlet-odaklı veya etnik-odaklı sayım şekline göre de değişir.

Devlet-odaklı bakışta, etnik grup sayısı abartılmaya yatkındır çünkü aynı etnik grupların üyeleri, iki ya da daha çok devletin sınırları içinde yaşadıklarında ayrı varlıklar olarak sayılırlar.

Fakat açık olan şudur ki, **etnik grupların sayısı ile bağımsız ulus devletlerin sayısı arasında ciddi bir orantısızlık vardır.**

Örneğin:

Kanada'lı siyaset bilimci Will Kymlica tarafından sunulan bir sayıma göre, günümüzde dünyada 184 tane bağımsız devlet, 600 adet yaşayan dil grubu ve 5.000 civarı etnik grup vardır.

Buna göre devlet sayısının etnik grup sayısına oranı 1/27 olmaktadır (veya her devlette ortalama 27 etno-kültürel grup).

Bir sosyolog olan Robin Williams, 184 ülkede 900 ile 1.600 arası ana kültürel grup olduğunu iddia etmektedir.

Bu tahmindeki orta noktayı, yani 1.250'yi alacak olursak, oran bu durumda 1/7'ye yakındır (**veya her bir devlette ortalama 7 etno-kültürel grup**).

Çok etnisiteli ülkelere dikkate değer örnekler şunlardır:

Rusya'nın 100 civarı etno-kültürel grubu vardır.

Çin'de resmi olarak tanınmış 56 etnik grup vardır. Fakat 300'den fazla etno-kültürel grup olduğuna inanılmaktadır.

Latin Amerika ve Karayipler, kültürlerin erime potasıdır:

Bölge, siyasi olarak örgütlenme becerilerini giderek güçlendiren, etnik kimliklerini savunan ve kültürlerini koruyan, 50 milyon bireyden oluşan 400'den fazla yerli halka ev sahipliği yapmaktadır.

Beş ülke, bölgenin yerli nüfusunun neredeyse %90'ını barındırmaktadır:

Peru (%27), Meksika (%26), Guatemala (%15), Bolivya (%12) ve Ekvador (%8).

Etnik grupların dünya haritasında devletlerden sayıca oldukça çok fazla olduğu sonucuna rahatça varabiliriz.

Birleşmiş Milletler'deki 184 ülkenin sadece birkaçı etnik olarak türdeştir (İzlanda, Polonya). Çok etnik gruplu olma kuraldır.

Yansı:

Etnik grupların dağılımı:

Tüm etnik grupların yarısından fazlası (%55.7) tamamen bir ülkenin sınırları içinde yer alan azınlıklardır.

Belli başlı etnik grupların %40'ından fazlası iki ya da daha fazla devlete dağılmıştır (Kürtler, Basklar, Tamiller, Macarlar, Museviler, Filistinliler, vb.)

Tüm etnik grupların %66'dan fazlası yaşadıkları hiçbir devletin toplam nüfusunun %10'undan fazlasını oluşturmayan azınlıklardır.

Kalan üçte bir ise en az bir ülkenin nüfusunun %10'undan fazlasını oluşturanlardır.

Bu gruplar, küresel devletler sistemindeki en kayda değer ve çoğunlukla yüksek düzeyde siyasileşmiş etnik gruplardır.

Bunların çoğu, kendi kaderini tayin etme hakkını da içeren daha geniş siyasal haklar talep etmektedir, ki bu durum verilen örneklerin çoğunda bağımsız bir devlette kendi kendini yönetme hakkı anlamına gelmektedir.

“Uluslar arası Barış İçin Carnegie Vakfı”nın yaptığı yakın tarihli bir araştırmaya göre, **kendi kaderini tayin etme hakkını, ya kendi bağımsız devletlerini ya da kayda değer azınlık (veya bazı durumlarda çoğunluk) haklarını isteyen ulus altı hareketlerin aktif olduğu 60'dan fazla devlet vardır.**

Etno-milliyetçi: Tarihte özerk olan, modern devlet sistemindeki durumunu aktif olarak iyileştirmek isteyen, nispeten büyük, bölgesel olarak kümelenmiş halklar –ki tüm ayrılıkçılar bağımsızlık istemezler, önderlerinin çoğu daha geniş bölgesel özerklik ister veya buna razı gelir-. “Milliyetçilik” kavramı iki oldukça farklı fikri kastetmek için kullanılır:

- (1) Nüfusun etnik bileşimine bakmadan bir devlet yapısına sadakatle tanımlanma (Amerikalı, Arjantinli).
- (2) Bir devletin yetki alanı ile kesişen veya kesişmeyen etnik/dini bir “milliyet”e sadakatle tanımlanma (İskoçyalı, Breton, Tamil).

Yansı

Ulus İnşası: Tarihsel Görünüm

18. Yüzyıl sonlarından beri üç ayrı etnik milliyetçilik dalgası oluşmuştur:

1. Ana merkezleri Doğu Avrupa ve sonrasında Orta Doğu olan, erken ve geç 19. Yüzyıl’daki etnik kendi kaderini tayinin klasik dönemi. Siyasileşmiş etnikler (millet olma adayları) büyük imparatorluklardan (Habsburg, Romanof ve Osmanlı) kopmaya çalıştı.

Çok uluslu imparatorluklar, yerini ulus devletlere bıraktı. Bazı ulusal hareketler başarılı oldu, bazıları olmadı.

2. Avrupa koloni imparatorluklarının deniz aşırı topraklarında 20. Yüzyıl’ın başlarından ortalarına kadar ikinci bir dalga oluştu. 20. Yüzyıl’ın başında Bengal’de başladı; hemen hemen 2. Dünya Savaşı yıllarında Kürtler ve Somalililerle devam etti.

Yeni devletlerin oluşumu: Britanya Hindistanı’nın bölünmesi (1947), İsrail (1948 sonrası).

Sömürgelerin bağımsızlığına kavuşma mücadelesi:

1960’lar

Cezayir (1954-63 arası, ama özellikle 1959'dan sonra);
Zaire, Kongo Cumhuriyeti (1960);
Ruanda (1963);
Portekiz Afrikası (Mozambik; 1961'de Angola)
1980'lerde Sri Lanka ve Lübnan'da

3. Üçüncü Dalga. Soğuk Savaşın bitişinden itibaren özerklik isteyen etnik hareketler dalgası; Yugoslavya, Çekoslovakya ve Sovyetler Birliğine'de erişecek şekilde, Batı Avrupa'nın çoğuna yayıldı.

Balkanlar'da Kosova,
Azerbaycan'da Dağlık Karabağ (Bir Ermeni yerleşim bölgesi),
Sri Lanka'da Tamiller ve diğerleri.
Fransa'da Korsikalılar, Bretonlar ve Basklar,
Endonezya'da Acehler
İtalya'da Güney Trol,

Yansı

Etnik çatışmalar nasıl başlar?

Örnek:

Ekonomik çıkarlar temelli kuramların sınırları:

Etnik grupların çoğunlukla rakip ekonomik çıkarları vardır ama işler, devlet ihaleleri, devlet memuriyetleri için rekabet eden gruplar, **şiddet içeren çatışmalara girmeye ihtiyaç duymazlar.**

Ayrıca **etnik gruplar şiddet içeren çatışmalara girdiklerinde, ekonomik çıkarlarını bir kenara koyma eğilimindedirler.**

Bu nedenle, ekonomik etmenlerin temel nedenler olduğu üzerinde ısrar eden etnik çatışma kuramları pek açıklayıcı değildir.

Diğer örnekler:

Düdüklü tencere kuramı

Ezeli nefret kuramı

Şiddet içeren etnik çatışmanın kökenini açıklayabilecek mükemmel tek bir kuram olmadığından yaklaşık ve tetikleyici nedenleri içeren **oldukça karmaşık bir kuramsal çerçeve kullanmak zorunda kalıyoruz.**

Yansı:

Önkoşullar:

1. Uluslar arası siyasette kayda değer yön değişiklikleri: Uzayan ekonomik krizler, belli başlı siyasal değişimler.

Bir örnek: Soğuk Savaşın bitişinden kaynaklanan son dönemdeki demografik, ekonomik, askeri, ideolojik veya siyasal değişimler.

Diğer bir örnek: 2. Dünya Savaşı'nı takiben sömürgelerin bağımsızlığa kavuşma süreci.

Diğer bir örnek: 2. Dünya Savaşı'nı takiben ulus devletlerin oluşum süreci.

Bu tür değişiklikler bazı etnik gruplara siyasi statülerini geliştirebilecek politik bir fırsat sunar. Bu tür değişiklikler nadir olduğundan, etnik gruplar bu tür siyasal fırsatları değerlendirmeye çalışır.

2. Merkezi devletin çöküşü:

Yansı:

Etnik Çatışmanın Yayılması:

Yayıma

Şiddetlenme:

Etnik çatışmalar konusunda ne yapılabilir?

ÇATIŞMA YÖNETİMİ VE ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ

Etnik çatışma yönetimi ve çözümü arasındaki farkı açıklayınız.

ÇATIŞMA YÖNETİMİ

Temel amaçlardan biri, azınlık gruplarının haklarını sağlama almaktır.

İstikrarı artırmak için azınlık gruplarının hakları güvence altına alınmalıdır.

Etnik çatışmalar **en etkin şekilde devlet ve kurumları tarafından yönetilebilirler.**

Güven inşa edici önlemler: Diğer tarafın iyi niyetine güvenin artırılmasını sağlayarak etkileşimin tekrarı olasılığını artırabilir.

GÜVEN İNŞA EDİCİ ÖNLEMLER

Azınlıkların şüphe ve endişelerini gidermek için kullanılacak birçok güven inşa etme mekanizması vardır.

- anayasal güvenceler (iki dilde eğitim)
- seçim bölgelerinin düzenlenmesi
- toprak satışı üzerinde denetim
- insan hakları beyannameleri (ifade ve örgütlenme özgürlüğü, vb.)

Ama özellikle şu dört tanesi:

1. **Saygı gösterme:** Etnik grupların güvenliğinin önemli bir unsuru **karşılıklıdır.**

İki taraf da karşını meşru çıkarlara sahip olarak görmelidir. Yoksa

Müslümanlar zekâca geri olarak sunuldu.

Sudan'da **kölelik hakkında acı hatıraları** ve düşük statü algıları olan güneyliler, her yeni saygısızlık kanıtı ile daha kızgın hâle gelmektedirler.

Eğer geçmişteki haksızlıklar telafi edilmezse, iç müzakereler şiddetli ve kuşku yüklü olmaya devam edecek.

2. Güç Paylaşımı

Çatışma yönetimi, devletin **katılımcı iktidar koalisyonları kurma yönünde** bir çaba göstermesini gerektirir.

IRAK

Devlet, etnik azınlıklara **kabinede, bürokraside, orduda ve yüksek parti mevkilerinde (nüfuslarıyla) orantılı bir pay** vererek, kamusal meselelerde azınlık temsilcilerine gönüllü olarak yer vermek için elini uzatmakta ve böylece bu gruba bir bütün olarak önemli bir işbirliği teşviki sunmaktadır.

Karşılıklı vetolar (bütçe, dış politika, savunma)

Tayin ve kaynak tahsisatlarında düzeltici eşitlik

Kotalar (ordu ve poliste)

3. Seçimler

Şartlar uygun olduğunda (yani, siyasal oyunun kuralları, oy verme sürecine geniş katılım ve gelecek vaat eden bir ekonomi) **seçimler istikrarı destekleyebilir.**

4. Bölgesel Özerklik ve Federalizm

Siyasal çatışmayı yönetmede siyasal ve yönetsel adem-i merkezileşme önemli bir rol oynayabilir.

Yerel ve bölgesel yetkililerin bir dereceye kadar özerk güç kullanabilmesine yardımcı olarak siyasal merkezdeki seçkinler, yerel önderler arasında güven oluşumunu destekleyebilirler.

Bosna, Sri Lanka, Kıbrıs, Sudan, Angola, Mozambik ve Güney Afrika'da adem-i merkeziyetçilik, bölgesel özerklik ve federalizm gibi tedbirler, barış görüşmelerinde rol oynadı. Her bir ülkede isyancılara (etnik gruplara), anlaşmazlığı çözmek amacıyla hükümet tarafından yapılan tekliflere olumlu yanıt vermek için önemli bir teşvik edici unsur oldu.

Fakat bu işe yaramazsa...

Etnik çatışmalar nasıl sona erer?

Uluslar arası savaşı sona erdirmek zaten zordur, ama orada en azından **rakipler** eninde sonunda kendi topraklarına geri dönerler.

Fakat etnik savaşlarda iki tarafın üyeleri yan yana yaşamak ve ortak bir hükümette beraberce çalışarak ülkeyi işler hâle sokmak zorundadırlar.

Devletlerarası savaflara göre etnik savaşlar:

Daha çok görülür.

Daha şiddetlidir.

Daha uzun sürer.

Çoğu örnekte, ya yerel önderlere güven inşa etme çabalarına destek sağlamak ya da dışarıdan zorla benimsetilen etnik anlaşmaları uygulamak için uluslar arası müdahale gerekli olabilir.

Bağımsızlık Kuralı: Bağımsızlığın Kutsallığı Rakip Çıkarlar ve İlkelere Karşı

Etnik çatışmalar tamamen veya kısmen bir devletin içinde meydana geldiğinden, bu örneklerde önleyici diplomasi ek bir güçlük olarak, **müdahalesini kısıtlayan bağımsızlık kuralı ile sınırlanır.**

Hangisi daha önemlidir: Bağımsızlığın mı korunması yoksa azınlık haklarının mı?

Bağımsızlık nedir?

Bağımsızlık: Kimi uluslar arası ilişkiler akademisyenlerine göre sıkça ulus devletler sistemi olarak adlandırılan çağdaş devlet sisteminin kilit özelliğidir.

Bağımsızlık, mülki sınırlar üzerindeki en üstün hâkimiyet anlamına gelir.

İç işlerine karışılmamasını ima eder.

Etnik savaşların birçoğu, tek bir devletin sınırları içinde meydana gelmeleri anlamında, en azından ilk aşamalarında, iç savaflardır (Bu durum, Ruanda'daki

Hutu/Tutsi çatışmasında, Kanada'da Quebec'de, İspanya'da Basklarda ve Hindistan'da Kaşmir'de böyledir).

Eğer bu şekildeyse, bir etnik çatışmaya bir dış gücün karışması, o devletin iç işlerine karışmanın bir örneği olabilir ki, çoğu zaman bu böyledir.

Yansı:

Bu durum, görünen o ki, uluslar arası siyasetin iki önemli ilkesi arasında bir uyumsuzluk yaratmaktadır.

1. Bağımsızlığın korunması.
2. Azınlık gruplarının baskıdan, etnik temizlikten ve soykırımdan korunması.

Bu uyumsuzluğa vurgu, NATO'nun Kosova'ya 1999 yılında yaptığı müdahale ile yapılmıştır.

1. Birçok bilim adamı Yugoslav devletinin bağımsızlık hakkının ihlâl edildiğini ve Kosova konusunun Yugoslav devletinin bir iç meselesi olduğunu iddia ederek NATO müdahalesinin meşruiyetini sorgulamıştır.
2. Diğer bazı bilim adamları ise, Kosova'da etnik Sırların etnik Arnavutlara yönelik davranışlarının kabul edilemez olduğunu iddia etmişlerdir. 1995'de Bosna'da Sırların Müslümanlara soykırım uygulamasından sonra, Sırp önderliğinin aynı şeyi tekrarlayabileceği endişesi oluşmuştur.

Fakat iki ilke arasındaki gerilim yeni bir şey değildir.

Bağımsızlık ilkesine hiçbir zaman kesin bir şekilde uyulmamıştır.

Devletlerin, uluslar arası baskıları ve anlaşmaları kullanarak azınlıkların haklarını korumak için çeşitli ülkelerin etnik (ve dini) meselelerine karışmasının uzun bir tarihçesi vardır.

Bu sınırlılığa tepki:

Birçok gözlemci için **bağımsızlık, sorumlulukla ilişkilidir.**

Devlet seçkinlerinin; azınlık haklarını garanti etmesi, devletler ile toplum ve çeşitli etnik gruplar arasında resmileştirilmiş bir ilişkiler düzenini kurması ve devam ettirmesi beklenir.

Dış oyuncular (**büyük güçler**), **bağımsızlığın sorumlu bir şekilde uygulanmadığı sonucuna vararak** azınlık çıkarlarını korumak için iç çatışmalara müdahale etmeye ve şiddetin uluslar arası topluma yayılmasını önlemeye karar verebilirler.

Azınlıklar ile etnik veya dini grupların haklarının pervasızca ihlâl edildiği durumlarda bazı bilim adamları ve politikacılar, büyük güçler için kullanılan çağdaş bir terim olan **uluslar arası toplumun müdahale etme yükümlülüğü olduğunu iddia etmektedirler.**

(Örneğin, 1992'de Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Bouthros Bouthros-Gali: "Mutlak ve ayrıcalıklı bağımsızlık diye bir şey yoktur" demiştir).

Ayrıca:

Devlet, güç kullanma konusunda sahip olduğu tekel yoluyla, sık sık "savaşan yerel gruplar" üzerinde istikrâr tesis etme durumundadır.

Fakat eğer devlet azınlık halklarının güvenliğini sağlayamayacak durumda ise ne olacak? (sözüm ona yumuşak devletler)

Devletler azınlıklara temel fiziksel güvenliği sağlayamadığında, azınlıklar çoğu zaman yüzünü uluslar arası topluma döner ve dış müdahalelerin onları endişelerinden kurtarıp kurtarmayacağını sorarlar.

Bu müdahale ne şekilde olabilir?

Eğer olursa, ne tür bir müdahalenin iç çatışmalar üzerinde hatırı sayılır bir etkisi olabilir?

1945'den beri pek çok ülke, gayet ısrarlı bir şekilde hukuki bağımsızlık ilkesi üzerinde temellenen ulusal özerkliğin korunması gerektiğini savunmaktaydılar. İç özerklik konusundaki bu ısrar, devletlerin kendilerinin en zayıf oldukları yerlerde (özellikle Afrika'da) en güçlü durumdadır.

Yine de bugün, etnik çatışmalar ve bunların yayılması olasılığı, insani müdahaleler konusunda giderek artan sayıda tartışmaya neden oluyor.

Yansı:

Dış müdahale çeşitli şekiller alabilir:

1. Çatışmadan etkilenen sivil nüfusa **insani yardım sağlanması**;
2. Çatışan tarafların daveti ile **arabuluculuk yapılması**,
3. Birleşmiş Milletler tarafından El Salvador, Namibya, Mozambik ve Kamboçya'da yapıldığı gibi, **uzlaşma arayan taraflar arasında barış gücü görevi yapılması**;
4. Birleşmiş Milletler ve belli bölgesel oyuncular tarafından uygulanan, örnekleri Sırbistan'a uluslar arası ekonomik yaptırımlar uygulanması ve Kamboçya'da Kızıl Khmerler'e ekonomik tecrit politikası olan, **ekonomik baskı kullanarak tarafları müzakere masasına getirme**;
5. Yakın zamanda Bosna'daki NATO girişimlerinde ve Somali'deki Birleşmiş Milletler barış tesis etme çabalarında görüldüğü gibi, **askeri güç kullanarak tarafları görüşmeye zorlama**,
6. Kendi iradeleriyle veya dış oyuncular tarafından güç kullanma tehdidi veya güç kullanımı ile **çatışan taraflar tarafından varılmış barış anlaşmalarına ne kadar uyulduğunu denetlemek veya tarafları anlaşmaya uymaya zorlamak**;

7. Örnekleri Kamboçya ve Somali'deki Birleşmiş Milletler faaliyetlerinde görüldüğü üzere, **hükümet etme süreçlerinin çatışma yüzünden tamamen yokedildiği yerlerde bunları yeniden oluşturmak.**

Yansı:

Zorlayıcı Olmayan ve Olan Müdahaleler

Büyük güçler ve diğer uluslar arası oyuncular, Sri Lanka, Kongo, Liberya, Ruanda ve Bosna'da olduğu gibi etnik çatışmanın yayılmasından daha fazla endişe etmektedirler.

İnsani yardım örgütleri,

Hükümet dışı kuruluşlar,

İlgili bireyler,

Siyasal temsilciler ve hükümet çalışanları, başka ülkelerde yaşayan azınlıkların haklarının ihlâli konusunda giderek daha sıkıntılı bir hâle gelmektedirler (Rubin: Önleyici Eylem Merkezi).

Bu alarm hissi, **yabancı devletleri ve çok uluslu örgütleri ihlâle itiraz etmeye veya ihlâlciler üzerinde baskı uygulamaya yönlendirmiştir.**

Batılı hükümetler, Bosna, Çeçenistan, Ruanda, Burundi ve Sudan'daki insan hakları ihlâllerinin iç kamuoylarının kınanmasından cesaret alarak bu ihlâlleri sessizce, gizli diplomasi ve kamusal toplantılar ile eleştirdiler.

Yurtdışından gelen kınamaları görmezlikten gelme marifeti yüzünden hayal kırıklığına uğrayan uluslar arası oyuncular, yerel tarafları:

Diplomatik ve ekonomik destekleri reddetme,

Zorunlu yaptırımlar,

Tanınmayı inkâr veya inkâr tehdidi ve

Haber alma bilgisi sağlamak gibi **çeşitli baskılarla** etkilemeye çalıştılar.

Devletler, **uluslar arası topluluğa kabul etmeyi veya bu topluluktan dışlamayı** kullanmak konusunda güçlü bir konumdadırlar.

Uluslar arası kuruluşlara üyelik, bununla yakından ilgilidir (Türkiye'nin Avrupa'ya kabul edilme arzusu, Kürt azınlığa karşı eylemlerini sınırlandırıyor olabilir).

Güney Afrika'da **dış protesto ve yaptırımlar**, ticaret yapma, teknoloji ve hammaddeye erişim ile seyahat etme maliyetlerini artırdı.

Batı, ayrıca, **çoğunluk hükümetlerine** etnik sorunlarını tartışmayı **vaat ettirerek**, çoğunluklar ve azınlıklar arasındaki iletişimi kolaylaştırarak ve mümkün olan yerlerde (Romanya, Macaristan ve Çekoslovakya) tarafları uzlaşmaya yönlendirerek Doğu Avrupa'nın kendine yönelik güvensizliğinin yatışmasında etkin rol aldı.

Yansı

Baskıcı müdahale:

Örnekler:

1990'larda ABD, genellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin onayı ile, Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'a, Somali'ye ve eski Yugoslavya'ya (iki kez) müdahale etti.

Rusya; Gürcistan, Tacikistan ve Moldova'ya müdahale etti.

Fransa, 1994'te, istikrarı korumaya yardım etmek amacıyla Ruanda'ya birlikler gönderdi. Fransa Afrika'nın Fransızca konuşulan bölümünde bölgenin güvenliğini sağlamak ve istikrarı garantiye almak yoluyla uzun süredir dost hükümetleri destekliyor.

1990'da Liberya'da başlayan ve daha sonra Sierra Leone'ye intikal eden süregiden çok uluslu bir müdahalede Nijerya, Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu Gözlem Grubu'na (ECOMOG) önderlik etti.

Birleşmiş Milletler; Angola, Gürcistan, Liberya, Ruanda, Somali ve Bosna'ya askeri birlikler gönderdi.

Üçüncü taraflar, iç çatışmalara **çeşitli nedenlerle -barışı devam ettirme veya barış yapma görevleriyle-** askeri müdahalede bulundu.

1. Açlık çekenlere yiyecek verilmesini sağlamak (Somali, Bosna)

Somali:

Somali'deki iç savaş, Birleşmiş Milletler'i askeri zeminden önce ilk olarak siyasal zeminde eylemde bulunmaya yönlendirdi.

1992 ilkbaharında örgüt, "Somali'deki Birleşmiş Milletler Harekâtı" (UNOSOM) olarak adlandırılan bir harekâtla Somali'ye barış gücü askerleri yerleştirmeyi vaat etti.

Birincil neden insani idi.

Bu güç, **savaşın neden olduğu açlık tarafından tehdit edilen tahminen 1.5 milyon Somalili** tarafından çaresizce ihtiyaç duyulan yiyecek sevkiyatının önündeki engelleri kaldıracaktı.

1992'nin sonlarında Güvenlik Konseyi, risk altındaki topluluklara erişmeye çalışan yardım çalışanlarını korumaları için UNOSOM II adı verilen, ABD'nin önderliğindeki askeri gücün yerleştirilmesine yetki verdi.

(ABD görevini tam anlamıyla insani terimlerle tarif ederken, Birleşmiş Milletler, kendi güçlerine daha geniş bir rol öngörüyordu: yerel diktatörlerin ordularını silahsızlandırmak ve Somali ulusal hükümetinin eski hâline gelmesine olanak sağlayacak bir ortam yaratmak.

Birleşmiş Milletler, etnik hiziplerin birbirleriyle savaşan önderleri arasında barış tesis edemeyince veya genel nüfusun güveni üzerine inşa edilecek sivil hükümetin geri dönüşüne olanak sağlayacak bir ortamı yaratarak barışı inşa edemeyince **ikinci hedef başarısız oldu.**

2. Belirli alanları korumak (Bosna): 1994'te kurulan sözde Birleşmiş Milletler Güvenli Bölgeleri

3. Tehdit altındaki toplulukları korumak (Liberya): Etnik vahşet düzeyinin yükselmesi, Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu'nun (ECOWAS) 1990'da bir barış koruma gücü kurmasına neden oldu.

Nijerya'nın önderliğinde bir araya gelen beş ülkeden oluşan bu güç, 1994'te savaşı frenlemekte -özellikle iki etnik grubun (Krahn ve Mandingo) üyelerini korumakta- başarılı oldu.

4. Yeni bir rejim kurmak (Uganda)

Yansı

Dış müdahalenin iki ana etkisi vardır.

İlk olarak, müdahale, etnik gücün iç dengesini değiştirebilir ve grupların isteklerini makul bir düzeye düşürmesine sebep olur.

Müdahalenin amacının yalnızca güçleri birbirinden ayırmak ve barışı korumak olduğunda bile, müdahalelerin her zaman siyasal sonuçları olmaktadır.

Somali'de bile, başlangıçtaki insani yardım misyonu, en sonunda görevin siyasallaşmasına yol açacak şekilde, iddia sahiplerinden birini (Ali Mahdi Mohamed) diğerine (Mohamed Farah Aideed) karşı destekledi.

Genelde dış güçler, bir iç çatışmadaki zayıf tarafı destekleyerek güçlü tarafın başarı şansını azaltır. Bu durum, güçlü tarafın isteklerini sınırlandırır.

Bu sınırlamanın geçerli olduğu ölçüde **müdahale, anlaşma ihtimalini güçlendirir.**

Ne var ki zayıf tarafın isteklerini artırarak pazarlık masasında daha çok şey talep etmesi muhtemeldir; böylece başarısızlık ihtimali azalır ve başarı şansı artar.

Eğer iki tarafa da isteklerini yumuşatmak için baskı yapılmazsa, kendi başına müdahale, anlaşma ihtimalini mutlaka artırmaz. Ne var ki, Bosna örneğinde ABD, savaştan tüm taraflara baskı uygulamış ve onları Dayton'da anlaşmaya razı etmiştir.

Müdahalenin ikinci temel etkisi, savaşan taraflar arasında -en azından bir geçiş dönemi boyunca- yeni etnik sözleşmeler için garantiler sağlamasıdır.

Müdahalenin ana cazibesi, bir dış devletin zorla anlaşma yaptırması ve diğer türlü varolmayan gerekli güvenilirliği sağlamasıdır.

Anlaşılmaktadır ki, artık Soğuk Savaş bittiğine göre, büyük güçler toplumsal düzenin dış garantisini sağlayarak etnik çatışmayı yatıştırmak amacıyla müdahalede bulunabilirler.

Eğer savaşan taraflar kendi başlarına yapabilecekleri anlaşmaları sürdürebilmek için güvenilir bir taahhütte bulunamazlarsa, dış güçler, herhangi bir anlaşmayı zorla kabul ettirmek için barışil çözüm yolunda bu gruplaranderlik edebilirler.

Ne var ki Soğuk Savaş sonrası dünyasının çelişkisi, günümüzde ABD ve diğer glerin dış teminatı rolüne sürekli bağlılık göstermek için gerekli siyasi iradeye sahip olmamasıdır.

Bu azim eksikliği, kısmen kamuoyunun kaprislerini yansıtılmaktadır.

Örneğin, 1994 Ruanda krizi sırasında, Haziran 1994'te anket uygulanan Amerikan kamuoyunun sadece %28'i katli durdurmak için ABD askerlerinin gönderilmesini desteklemiştir (CBS Haber'den alınmıştır.)

Ne var ki, iki ay sonra politika amacı insani yardım doğrultusunda değiştiğinde, ankete yanıt verenlerin %69'u bu stratejiyi desteklemiştir.

Maalesef müdahale etmek için güçlü çıkarları bulunan devletler bile kendilerini sıkça inandırıcı dış garantilerneremeyecek durumda bulmaktadırlar.

Mücadeleden veya sonuçtan mutlak suretle etkilenenlkeler ya bir tarafı tutmaya meyilli olmakta ya da savaşta taraflarca (Fransa'nın 1994'te Ruanda'ya müdahalesinde olduğu gibi), birinin yandaşı olarak algılanmaktadırlar.

Bu nedenle, çatışmanın taraflarından biri ya da her ikisi dış gücün yeni bir etnik anlaşmayı adil bir biçimde uygulama isteğinden veya becerisinden şüphe etmekte; bu nedenle etkili ve yürütülebilir bir anlaşma yapma ihtimalleri azalmaktadır.

Dış kefil ne kadar tarafgir olursa, tarafların etkili ve yürütülebilir bir anlaşmaya varması o kadar az muhtemeldir. Ne var ki, dış güçlerin bir tarafın zaferi veya diğer tarafın yenilgisinden ziyade istikrarlı bir sonuç olmasından çıkarları varsa, herkes tarafından tarafsız hakemler olarak algılanabilirler.

Dış gücün çatışmadaki çıkarları zayıfsa, savaşan tarafların her ikisinin de dış kefilin yükümlülüğünü yerine getiremeyeceğine inanması daha muhtemeldir ve bu nedenle rakipler savaşıma devam edeceklerdir.

Sonuçta müdahale, uluslar arası etnik çatışmaların başarılı yönetimi konusundaki umutları temellendirmek için zayıf bir çıpadır. Kongo ve İran Körfezi krizinde olduğu, her başarılı askeri müdahaleye karşı, Sri Lanka, Somali ve Lübnan'daki başarısız çabalar vardır.

Tarafların korkusunu hızla ortadan kaldıracak bir dış garanti, asla bir garanti değildir.

Çağdaş dönemde bir oyuncunun dış müdahalesi etnik şiddete karşılık vermede pek güvenilecek bir araç değildir (**Ama örgütlenmesi çok daha kolaydır.**)

Yukarıda da belirtildiği gibi, Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte gelişmiş Batı ülkelerindeki seçkinler kendi içlerine dönmektedirler; **riskli insani yardım müdahalelerinin ve uzak ülkelerdeki barış uygulamalarının meydan okuyuşlarını kabul etmeye karşı gönülsüzdürler.**

Bölgesel ya da küresel çok uluslu örgütler tarafından yapılan müdahaleler, başka tür uluslar arası taahhütlerin altını oyan siyasi meşruiyet ve yük paylaşımı sorunlarını hafifletir.

Koalisyon inşası, maddi kaynak sağlama ve iç kamuoyu sorunları sürer ama müdahalenin ortaklaşa doğası, iç ve dış muhalefeti susturmak eğilimindedir.

Yansı

BM barış harekâtları üç ana faaliyeti içerir:

Çatışmanın önlenmesi ve barış yapılması;

Barışı devam ettirmek;

Ve barış inşa etmek.

Uzun dönemli çatışma önleme, barış için sağlam bir temel inşa etme amacıyla çatışmanın yapısal nedenlerini ele alır.

Barış yapılması, devam eden çatışmaları ele alır; diplomasi ve arabuluculuk araçlarını kullanarak onları durdurmaya çalışır.

Tanımları gereği bu faaliyetler, çoğunlukla dikkat çekmeyen bir doğaya sahiptir ve sessiz başarıları genel kamuoyu tarafından tamamen fark edilmeyebilir bile.

Barış inşası, kökeni daha yeni bir terim olup, barışın temellerini kurarak onu bu temeller üzerine dayandırmak için araçlar sağlayan BM faaliyetlerini tanımlar.

Yansı

Barış inşası şunları içerir (ama sadece bunlarla sınırlı değildir):

Eski savaşçıları sivil yaşayışa yeniden katma,

Güvenlik sektörü reform yapma,

Hukukun üstünlüğünü kuvvetlendirme,

İnsan haklarına saygıyı geliştirme,

Demokratik gelişme için teknik destek sağlama ve

Çatışma önlenmesi ve uzlaştırılması tekniklerini teşvik etme.

Ne var ki **işlevsel ve maddi anlamda, BM'nin barış harekâtlarındaki en önemli ve en görünür yükümlülüğü, barışı devam ettirmektir.**

Neredeyse 60 yıl önce ortaya çıkan barışı devam ettirme kavramı, **son 15 yılda nitelik ve nicelik açısından hızla evrimleşmiştir.**

Yansı

Örneğin, BM tarihinin ilk 40 yılında sadece 13 barış koruma hareketi düzenlenmiştir. O zamandan beri geçen 20 yılda ise 47 görev yerine getirilmiştir.

SIPRI HARİTASI!!!

Bağlam ve modeller de değişmiştir.

Barışı korumak, **ateşkesleri izlemek ve iç savaşlar sonrasında savaşan tarafları ayırmak şeklinde olan temelde askeri bir model ile** başlamıştır.

Günümüzde **barışı korumak, genişlemiş ve tehlikeli bir çatışma sonrasında beraberce barışı inşa etmek için çalışan asker, polis ve sivil personel gibi unsurların bütünleşik bir sistemine dönüşmüştür.**

Soğuk Savaşın bitmesinden beri **BM barış koruması işlevi**, iç çatışma durumlarında görevlendirilmiş karmaşık ve çok boyutlu harekâtlarda, **çoğu zaman barış inşası ile birleştirilmiştir.**

Barışı koruma, çatışma tarafından parçalanmış ülkelerin sürdürülebilir bir barışın şartlarını yaratmasına yardım etmenin bir yoludur.

BM barış koruma güçleri –birçok ülkeden gelen askerler, polisler ve sivil personel- **çatışma sonrası benzeri durumlarda ortaya çıkan barış süreçlerini gözlemlerler ve çatışan taraflara, imzaladıkları barış anlaşmasını uygulamalarında yardım ederler.**

Bu yardım birçok şekilde olur:

İnsanların güvenliğini sağlamak,

Güven inşa edici önlemler,

Güç paylaşımı düzenlemeleri,

Seçmenlere destek verilmesi,

Hukukun üstünlüğünün, ekonomik ve toplumsal gelişmenin güçlendirilmesi gibi.

Bölgesel çabalar:

BM ve Afrika Birliği Örgütü müdahalede bulunarak Eritre ve Etiyopya arasında bir barış anlaşması yapılmasına aracılık etmiştir. Bu, Afrika'da nispeten yeni bir yönelimi yansıtmaktadır. Süper güçlerin bir zamanlar, Soğuk Savaşın bitişinden önce, Afrika'daki bağımlı ülkeler üzerinde var olan bölgesel denetimleri ortadan kaldırmıştır.

Bir noktaya kadar **Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu'nun (ECOWAS)** 1990'da Liberya'daki müdahalesi, Liberya Ulusal Yurtsever Cephesi'nin Monrovia'yı ele geçirmesini (ve bu şehrin düşmesiyle orada yaşayan Krahn ve Mandingo halklarına karşı muhtemel bir tehdidi) önlenmesiyle, savunmasız etnik grupların korunmasında öncü bir çabayı temsil etmektedir.

Ne var ki ECOWAS çabasının masraflarını karşılayanın ve daha büyük bir gücü sürekli bir yükümlülüğu sağlamak için inşa etmenin zorlukları, çok uluslu barış uygulaması ile ilgili daha büyük sorunların bazılarını işaret etmektedir.

BM'nin Sınırlılıkları

Birkaç etmen, BM'nin başarısız devletlerdeki hükümet etme süreçlerini eski hâline getirmek çabalarındaki başarısını sınırlamıştır:

- 1. Üye ülkeler, özellikle çatışmaları çözmek için güç kullanılması konusunda, BM'ye üye ülkelerin işlerine müdahale etmek için kayda değer bir askeri güç vermekte kararsızdırlar.**

Devletler, BM resmen uluslar arası bir örgütken, onun uluslar üstü bürokrasilerinin üye ülkelerin egemenliğini tehlikeye atacak gündemleri takip edebileceğinden korkmaktadırlar.

- 2. BM ayrıca, başarısız devletleri yeniden kuracak büyük ölçekli harekâtlar için gerekli maddi kaynak ve personelden yoksundur.** Üye ülkeler, kısmen ona çok güç verme endişesiyle, kısmen de uluslar arası sistem siyasal ve ekonomik krizlerle kalbura çevrildiğinden, kaynaklarını ülkeye yakın tutmayı tercih ederler ve BM'ye gerekenleri vermezler.

Neticede uluslar arası örgütler, faaliyetlerine destek için üyelerine bağımlı, devlet-temelli kurumlardır.

Üyeleri aidatlarını zamanında vermez ve gerekli askeri teçhizatı, lojistik desteği ve eğitilmiş insan gücünü sağlamazsa, iç çatışma sorunlarıyla başa çıkamazlar. ABD gibi büyük ve zengin ülkeler, mali sorumluluklarını yerine getirmekte yavaş davranmakta ve önümüzdeki yıllarda BM barış koruma ve uygulama faaliyetlerine katkılarını azaltma niyetinde görünmektedirler.

Son yıllarda BM, yapması gereken her şeyde örgüt olarak donanımsız yakalanmıştır.

“Kabul edilebilir maliyetlere” ulaşmak için uluslar arası örgütler, hangi insani müdahalelere girişecekleri konusunda seçimler yapmak zorundadır. Eskiden BM'nin farklılıklarını savaşarak değil, konuşarak çözmeye ve ateşkese razı olmuş çatışan taraflar arasındaki barışı koruması gerekiyordu. Tarafların görüşmeyi bırakıp, savaşmaya yeniden başladığı durumlarda BM hemen çapraz ateşten çıkıyordu.

Bugün BM'den ayrıca, gerekirse zorlayıcı önlemler kullanarak savaşan tarafları müzakere masasına getirmesi; tarafları masada tutması ve varılan herhangi bir barış mutakatından cayanı cezalandırması; son olarak, tüm altyapının tahrip edilmiş olabileceği yerlerdeki hükümet süreçlerini yeniden kurması istenmektedir.

BM'nin bütün bu görevleri başarmak için tek kaynağı, bırakınız hükümetleri tamamen yeniden kurmanın tüm detayları ile meşgul olmayı, kara hareketlerinde görevlendirilmiş 82.000 BM askerini bile zar zor izleyen Barış Koruma Harekatları Dairesi'dir.

Ayrıca BM, sadece Güvenlik Konseyi'nin etkili çalışmasının kendisinin yapmasına izin verdiği şeyleri yapabilir.

Peki başarısız devletleri yeniden kurmak için ne yapılabilir?

Bu soruya bir yanıt vardır: Yanıt, kısmen, BM'nin hükümet süreçlerini yeniden kurmada başarılı olduğu, Mozambik, Kamboçya ve El Salvador'daki üç yeni örnek incelendiğinde meydana çıkmaktadır.

Bunları diğer örneklerden (mesela Somali'den) farklılaştıran, hükümet süreçlerinin birkaç oyuncu grubunun (BM, büyük güçlerin biri veya daha çoğu, özel gönüllü kuruluşlar, bölgesel örgütler ve Kamboçya'daki Kraliyet ailesi veya El Salvador'daki çatışan tarafların idari önderliği gibi devletin çökmesine veya çökmek üzere olmasına rağmen tutarlı bir örgüt görünüşünü biraz olsun korumuş iç oyuncular) en uygun karşılıklı etkileşimi ile yeniden kurulmasıdır.

Barış anlaşmalarını uygulamak ile askeri güç kullanarak tarafları masaya getirmek (buna barış yapmak da denir) olan asıl iş, en iyi biçimde çok uluslu güçlerce yapılır.

İkincisi, Liberya'daki barış koruma gücünde olduğu gibi, BM veya Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik İşbirliği Örgütü (ECOWAS) gibi bölgesel topluluklarca bir araya getirilebilir.

Başarısız Devletleri Yeniden Kurmak

İlk olarak, acaba devletin çöküşüne neden olan çeşitli öğelerden hangileri uluslar arası müdahale ile çözülmeye daha yatkındır? Örneğin, Kamboçya ve Somali'nin devlet yapısı iç savaşın baskısıyla ortadan kalkmasına rağmen, BM Kamboçya'yı diriltmede Somali'dekinden çok daha başarılı oldu. Çatışmanın kendine özgü özelliklerinden ve ülkede var olan koşullardan, Kamboçya'yı Somali'den çatışmayı hafifletme açısından daha uygun kılanlar var mıydı?

Hangi oyuncular devletin yeniden kurulması görevini yerine getirmeye daha uygun konumdadır? Tek başına hareket eden büyük güçler, bölgesel örgütler, büyük güçlerin koalisyon ve ittifakları, özel gönüllü kuruluşlar, iç oyuncular (eğer kaldıysa), BM veya bunların bir bileşimi mi?

Örneğin, araştırmalar göstermektedir ki, barış anlaşmalarının uygulanmasına hükümet dışı örgütlerin (NGO) ve özel gönüllü örgütlerin yoğun katılımı, bizi diğer türlü olduğundan daha etkin sorun çözümüne götürmektedir.

Devletin çöküşüne neden olan çatışmaları sona erdirmek amacıyla barış anlaşmalarına varmak ve onları uygulamak için en uygun stratejiler nelerdir?

Örneğin, geçmişteki araştırmalar, dış güçlerce aracılık edilen, kazan-kazan çözümü sunan (yani, çatışmanın tüm iç taraflarının önceki en yüksek beklentilerini aşmasına imkan veren bir çözüm) anlaşmaların istikrarlı olmaya ve başarı ile uygulanmaya en yatkın anlaşmalar olduğunu kanıtlamıştır.

Etno-milliyetçilik geride mi kaldı?

Soğuk Savaş döneminde Avrupa'nın istikrarı aslında kısmen etno-milliyetçi projenin yaygın bir şekilde gerçekleşmesinden dolayı idi.

İddia edilebilir ki, Avrupa, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana, etnik milliyetçiliğin başarısızlığından değil, ülkelerin içinde ve arasındaki çatışmanın en önemli kaynaklarından bazılarını ortadan kaldıran başarısı yüzünden bu kadar uyumlu olmuştur.

Etnik sınırlar ve devlet sınırlarının büyük ölçüde uyuşması gerçeği, bu durumun Avrupa tarihinde sınırlar veya mülteci toplulukları hakkında daha düşük sayıda çatışma yaşandığı en istikrarlı mülki düzene yol açtığı anlamına gelmektedir.

Ve soğuk savaşın bitişinden beri etno-milliyetçilik, Avrupa sınırlarını yeniden şekillendirmeye devam etmiştir.

20. Yüzyıl Avrupa tarihinin büyük bir kısmı, aslında acı dolu ve bitkin bir etnik parçalara ayrışma sürecidir.

Avrupa'da etno-milliyetçi devletin hakimiyetine ve etnik grupların ayrılmasına sebep olan sürecin başka yerlerde yeniden ortaya çıkması muhtemeldir.

Etno-milliyetçiliğin sonuçları, tabii ki, hemen hemen hiçbir şekilde Avrupa ile sınırlı olmamıştır. Gelişmekte olan dünyanın büyük bölümü için, sömürgelerin bağımsızlığına kavuşması, yerel azınlıkların takası veya kovulması yoluyla etnik parçalara ayrılma anlamına gelmiştir.

Avrupalı deniz aşırı imparatorluklar dağıldığında, geride sınırları çoğu zaman etnik yerleşim örüntülerini kesen ve iç nüfusları etnik olarak karışık olan yamalı yorgan misali devletler bırakmışlardır.

Bu sınırların sürekli olacağını varsaymak, safça bir düşünce olur.

Artan kentleşme, okuryazarlık ve siyasal hareketlenme, çeşitli etnik grupların doğurganlık oranındaki ve ekonomik başarılarındaki farklılıklar ve göç, bu devletlerin iç yapılarını olduğu kadar sınırlarını da değiştirecektir.

Bu nedenle bölünme, bu tür yoğun toplumsal çatışmalara en kalıcı insani çözüm olabilir. Kaçınılmaz olarak yeni göçmen dalgaları yaratır; ama en azından tartışılan sorunu çözer. Bu gibi durumlarda uluslar arası topluluk için başa çıkılması gereken mesele, toplulukları mümkün olan en insani biçimde birbirinden ayırmaktır: Ulaşım ve yeni vatandaki vatandaşlık haklarının sağlanmasına yardım etmek ile yeniden yerleşim ve ekonomik sisteme katılmak için gerekli maddi yardımı sağlamak.